

О. СКОРОПИС-ЙОЛТУХОВСЬКИЙ

ПАМ'ЯТИ ЛИПИНСЬКОГО

Р. Б. 1931

У Ж Г О Р О Д

ДРУКАРНЯ КНИГОПЕЧАТНОГО АКЦІЙН. ТОВАРИСТВА „УНІО“

Памяти В. Липинського

Все, що мав у життю, він віддав
Для одної ідеї,
І горів і яснів і страждав,
І трудився для неї.

І. Франко: „Мойсей“.

2-го липня 1931 в Затурцях на Волині закрила рідна земля тлінні останки першого Голови Ради Присяжних УСХД.

На Волині, на „нашій не своїй землі“, не „вольній і славіній Україні“, а на польській займанщині розшарпаної, уярмленої й катованої України насипана ця свіжа могила.

Син Землі Української з гарячим серцем, з буйною мрією про так можливу, так близьку, один мент, здавалось, таку реальну Велику Українську Державу, умер серед божевільно сумної дійсності нашого національного розбиття і, скажемо словами покійника: рабства та розперезаного хамства...

Немилосердна доля не облегчила й останніх хвилин його життя.

Умер він самотним.

Ніхто з нас, що десяток і більше літ йшли з ним одним шляхом, плекали з ним одну думу, боліли одними й тими-ж болями, раділи одними й тими-ж радощами, не був при останніх хвиликах, останніх місяцях його життя.

А найтрагічніше те, що й не могли ми з ним бути...

Не могли, бо люта хвороба, яка по над півтора десятка літ неупинно підточувала його здоровля, не лиш знівечила й зруйнувала його фізичні сили; ні, вона підточила й здеформувала і його духові сили і, знесиленого, кинула на той самий руїницький шлях, проти якого він, поки не був подоланий хворобою, так завзято, так героїчно боровся.

Для нас, як раніш і для покійника, добро нашої Батьківщини є вищим понад усе.

Ми мовчки перенесли й вибачили йому всі незчислимі особисті несправедливі й важкі напади й образи. Змушені ми

були залишити його самітним й одиноким, коли хвороба ограбувала його зі всіх тих лицарських прикмет, які він сам раніш так урочисто висвітлив і підніс на педестал найвищих ознак громадянина: християнської любови, строгого осуду своїх власних вчинків і слів та братерського вибачення чужих помилок, дисципліни, покори і вірности аж до смерти супроти авторитету дідичного Гетьманства Роду Скоропадських.

Покійник сам найкраще довів в „Листах до Братів Хліборобів“, що без цих прикмет не подолаємо ми розгнуждані української анархічної отаманії, не зможемо здвигнути Трудової Монархії — єдиної, як учив покійний, і єдино можливої міцної й тревалої форми для Великої Суверенної Української Держави.

Хто виступає проти цих засад — виступає проти того, що є основою віри нашої віри У. С. Х. Д., віри формулованої найяскравіше в „Листах“ самим покійником, коли він ще був паном власної волі і власного духу... той не може мати нічого спільного з нами!

Люта хвороба перемогла дух покійника ще за життя, привела його до відомого непочитального виступу на сторінках нашого „репрезентативного“ „Діла“ і тим вирвала покійника з рядів нашої організації на радість нашої ріжномастної руйницької отаманії, яка вже заходиться святкувати перемогу над нами...

Але ми маємо не лиш ворогів. Маємо ми ще й „добрих людей“!

Ще над одвертою могилою нікчемні амбітники без власних творчих духових вартостей стали використовувати шпальти не лиш „репрезентативної“ української преси, але й не зорієнтованої в наших відносинах чужої, щоби реклямувати себе ідейними спадкоємцями покійника, його друзями й приятелями. Фарисеї!...

Знаю, що власне вони, оті бездушні фарисеї битимуть себе в груди й на брудних роздорожжах української руйницької преси з піною у рота вигукуватимуть:

„Дивіться, як отой нікчемний Скоропис принижує память Великого Покійника, як він профанує її, зменшує Його заслуги, ображає Його і Нас!... (все, розуміється, з великої літери!).“

Даремні старання ваші, панове!

Для тих, у кого очі є, щоб бачити, а вуха, щоб чути — Правда вже є зараз ясною, як сонце.

Коли би покійний був звичайною людиною, ми, помолившись за його душу, на поминальних сходах обмежилися-б тим, що згадали, як то стародавній звичай наказує, все те, що доброго зробив покійник за свого життя.

Але В. Липинський, ідеолог нашого руху, не умер, він живе в „Листах до Братів Хліборобів“ і не потребує вихвалювання та панегириків, бо він вніс стільки позитивного, творчого в наше політичне думання й методи діяльності, що вже й зараз навіть отверті вороги нашої державної концепції признають його великі заслуги. Тим певніше одведе йому історія серед творчих політиків Української Землі одно з перших місць.

Все питання в тому лиш, чи ввійде В. Липинський в історію лиш як визначний теоретик, чи він увійде і як визначний політик-практик.

Відповіді на це ми ще не маємо, бо вона в стадії досягання, в стадії творчої боротьби.

Здійснить УСХД в житті свої ідеї — звеличить він В. Липинського, ініціатора УСХД і довголітнього Голову Ради Присяжних, як політика-практика.

Не дасть наша праця реальних наслідків — залишиться В. Липинський лиш видатним державником-теоретиком...

Так чи інакше ідеолог-Липинський не умер — він і нині є таким самим живим, активним політичним чинником як і за життя, і, як такий, потребує критики і не боїться її.

Коли ми тут одсіваємо половину продиктованих його хорошою непочитальних виступів од сутнього зерна Липинського-політика, — ми працюємо над здвигненням кращого, реального, збудованого на досягненнях УСХД пам'ятника покійникові, ніж всі оті велегласні фарисейські вихвалювання засліплених самозакоханням амбітників.

Суєта суєт!...

Над цим непристойним фарисейським словоблудієм перед свіжою могилою, над цею метушнею дрібних хоробливих амбіцій переходить УСХД до порядку денного, — до величезної праці, що все ще лежить, як і за життя покійника, облогом перед нами.

В році Божому дев'ятнадцятьсот вісімнадцятому щедро наділила нас Доля всім, що потрібне було, щоб зорганізувати й устаткувати

Велику Українську Державу.

Гетьманський Уряд робив, що було в його силах, для погамовання анархії, створення державного апарату; Винниченки і К° — все, щоб анархію поширити далі, державний апарат дезорганізувати, авторитет Гетьманської Влади дискредитувати.

Золотий ріг щастя не вдержали ми в руках наших...

І Доля одвернулася од нас...

Ось вже другий десяток літ тиняємося ми по світу, як якісь парії, не знаходячи ніде ані притулку, ні признання...

Еміграція є великим нещастям, бо людина, вирвана з рідного оточення, мусить переболіти багато, точнісінько так само, як та рослина, яку з коренем вирвуть з рідного ґрунту й перенесуть на інше місце. Треба довшого часу, треба рослину поливати й дбайливо плекати, щоби вона пустила коріння в новому ґрунті, зрослася з ним.

Політична-ж еміграція для кожного такого емігранта особисто є нещастям сугубим. Бо, коли звичайний емігрант згідно з законами природи добровільно іде на те, щоби зростися з новим ґрунтом, добровільно пристосовується до нових обставин свого життя, то емігрант політичний іде проти законів природи: він, вирваний з рідного оточення, не хоче зростися з новим оточенням, свідомо не визнає, не хоче визнати болючого суворого факту й силою своєї волі, силою Духа бореться з фізіологічними законами людської природи, — підпорядковує своїй Духу, Ідеї своє фізичне Я.

А дійсність, нове оточення, од яких емігрант одхрещується й борониться, все одно тисячами ниток обсоуте його, втягає в себе, впливає на його тіло і дух, ослаблює або ломить волю, мучить, калічить, або й цілком нищить.

Звідси походить більшість трагедій емігрантських, звідси так багато хорих тілом і духом серед них, цим пояснюється те, що серед політичної еміграції так мало зберігається цілих нормальних людей, що таких мусимо рахувати щасливими винятками, а як за правило мусимо признати, що поняття політичної еміграції є майже синонімом деморалізації.

Серед української політичної еміграції вирізнялися ми, гетьманці, тим, що, проголошуючи високі жертвенні кличі з суворими вимогами в першу чергу до нас самих, не робили звичайної „емігрантської політики“, ніде не виступали з її незмін-

ними аксесуарами: „представництва волі сорока чи що найменше 30.000.000“ нашого народу, десятків тисяч організацій і т. п.

Ми вірили й плекали надію, що до нас, які нікому ніяких благ не обіцяли, а навпаки, од тих, хто до нас хотів пристати, вимагали карности, послуху, а в теорії... й жертви, — що до нас ні кареристи, ні слабодухи не пристануть, що ми згуртуємо дійсну духову еліту нашої еміґрації, нашої нації...

Ми вірили, що любов, плекання й підняття авторитативного принципу, вияснення й піднесення кардинального значіння для нашої державницької системи, плекання її первісного складового елементу — сімі, інституції, освяченої християнською реліґією, і т. д. зміцнить відпорну силу членів наших організацій, насталих їх волю й допоможе так високо піднятися духовно, що їм удасться зберегти себе морально й волево здоровими, чинними, споєними глибокою вірою й гарячою любовю до нашої справи аж до дня, коли та віра й любов перетворяться в жертву за для загального добра, в чин героїчний.

Провід і приклад цьому мала дати Рада Присяжних Українського Союзу Хліборобів Державників, в якій головував, мав проводити в життя й плекати оту любов і взаїмне довірря — творець нашої ідеології, покійний В. Липинський.

І траґедією покійника, як і всіх нас, організованих гетьманців, став той сумний факт, що тяжка недуга так підточила сили його, цього „пророка“ гетьманської ідеології, що він від пари літ вже став нездібним не лиш до проводу справами нашого Союзу, але і взагалі до нормальної участі в нашій буденній організаційній праці...

Історія знає мало пророків, які самі потрапили перетворити натхненне слово своє у конкретне живе діло.

Навіть найбільший моральний здвиг, який зазнало людство за тисячеліття свого освідомленого існування, — реліґія християнська, — проголошена нам самим Сином Божим, не могла обмежитися одною моральною силою своєю, своїм божеським походженням. І цей чисто моральний здвиг потребував жертвеної й карної організації, побудованої як на любови, так і на визнанні непреложности авторитету й залізній дисципліні, щоби стати міцнішою од криці, якої-б і „врата адові“ подолати не змогли.

І як нам Св. Письмо переказує, хоч і започаткована ця величава організація Християнської Церкви самим Сином Божим, та розбудована вона покликаними Ним до того людьми звичайними, такими-ж, як і ті, що і в наші часи живуть, зі всіми їх хибами й слабостями.

Св. Письмо зберегло для нас, як трагічну й титанічну пересторогу для всіх громадських організацій — темну постать Іуди...

Коли Син Божий, знеможений велитенським моральним тягарем — гріхів цілої людськості, — в трагічні хвилини в саду Гетсиманським, з укритим кривавим потом обличчам, благає Господа: „Коли можливо — нехай пройде мимо чаша оця!“... і, знеможений, шукає бодай співчуття, коли не підтримки у трьох найближчих учеників Своїх, — то, зморені звичайною фізичною втомою од переживань бурхливого дня, ученики ці не можуть зберігти потрібної бадьорости і кожен раз зразу-ж засипають, як тільки Христос відходить од них...

І „Камінь, на якому, по слову Божому, мала бути здвигнена Церква Його“ — Св. Апостол Петро, в рішучу хвилину, коли Господа його увязнили й катували, полохливо й слабо-духо тричі зрікається його...

А Св. Апостол Тома з його не придатним ні до якої творчої організаційної праці раціоналістичним позитивізмом: „Не повірю, аж поки не вложу пучок в рани, а руки в бік Його!“...

Змальовуючи так яскраво й переказуючи всім нам, віруючим, ці негативні риси людської природи, хисткості та слабости душі нашої у Св. Апостолів, Св. Письмо тим самим перестерігає нас, щоби ми, борючись самі з нашими природженими слабостями, не були занадто суворими судьями ближніх наших...

„Хай кине на неї камінь той, хто сам без гріха!..“.

А хто-ж коли не Іуда Іскаріот з поміж усіх учеників Христових умів найкраще, найбільш переконуючо говорити про вірність свою?!...

Він, і він лиш єдино найкраще розумів Великого Учителя свого, він один найглибше знав нову Науку Правди Божої...

І, розуміється, ніхто так щиро, з таким патосом й гарячим натхненням не громив та не виклинав ворогів Христових, — отих Савлів, — як Іуда Іскаріот. І виклинав він їх аж... поки поцілунком друга-приятеля Христового не продав, не зрадив учителя свого, Спасителя Роду людського, тим книжникам і фарисеям, які теж „єдині“ Правду Божу знали...

І лиш на цім тлі зрозумілим нам стає гіркий трагізм перестороги Сина Божого:

„Не кожен, хто вигукує: Господи, Господи! увійде в Царство Небесне!“

Але тоді, коли Син Божий, своїм власним учеником проданий, іншими учениками покинений, ворогами зневажений, осміяний і катований умер на хресті за Правду Божу, тоді на захист цієї Правди виступив колишній ворог і противник науки Христової, Савел — Св. Апостол Павло, — один з найвизначніших організаторів Християнської Церкви.

Виступив не тому, що знав, а тому, що перейнявся святою вірою, тому, що серце його спалахнуло гарячою любов'ю до зневаженої, забитої фарисеями Правди...

Знаю, що й тут святобожні фарисеї знов битимуть себе в порожні груди й вигукуватимуть — одні до православних, а другі — до греко й римокатоликів: дивіться, якого блюзнірства допустився той нахабний Скоропис, він прирівнює УСХД до Церкви Христової, Раду Присяжних, а в тім, значить, і себе, до Святих Апостолів...

Лицеїри!...

Не блюзнірство, гордість чи зарозумілість руководять мною, а болюче, гаряче бажання уяснити собі і всім гетьманцям причини застою, кволости нашого руху, бажання скріпити нашу віру; що зможемо, будемо в силі здійснити взяте на себе добровільно безмірно важке, як на наші сили, велитенське завдання:

здвиження Трудової Монархії на Україні, зорганізованя Суверенної Великої Української Держави.

Ясно-ж бо кожній чесній людині, що це, як на наші слабії сили, велитенське завдання є малим дрібним людським почином в порівнанні з неземними завданнями Церкви Божої, „Царства не от міра сего“, почином, які за час двохтисячлітнього існування Церкви Христової сотні разів здіймалися й вирішувалися позитивно або негативно в міру внутрішньої сили тих, хто за них брався, в міру глибини й горячости віри їх в те, що вони Правді служать.

І коли УСХД свое державницьке чисто земне діло веде й вестиме згідно з приписами віри християнської та за благо-

словенням Церкви Христової, то ми знаємо, що Святі Апостоли приступали до організації Церкви Христової одержавши Благодать Духа Святого. Ця Благодать перебуває по преземству од Святих Апостолів чинною в церковній ієрархії і по нинішній день і робить Церкву непереможною в боротьбі з темними силами, які од віку ведуть невпинно й невтомно свій наступ проти Правди Божої...

Благодать Духа Святого послужила для здвигнення „Царства не од міра сего“. Ми, люде світські, для нашої державницької, отже чисто земної справи не можемо одержати тієї Благодати, а мусимо виконати поставлене собі завдання нашими власними обмеженими силами.

І тому, що ми це знаємо, не може нам прийти ніяка блюзнірська думка в голову.

З Святого Письма, яке є наукою для цілого роду людського, а не для самих лиш фарисеїв, слід нам, християнам, частіше витягати так потрібну нам науку, щоби могли ми краще зрозуміти межі й можливості, поставлених нами собі земних завдань та вияснити це як собі, так і іншим.

Святе Письмо нам оповідає, що сам Син Божий знемагав під тягарем мук і страждань і Його, Всемогучого, воля і духовна сила заломлювалася у людському тілі.

Коли ми це знаємо, то чейже, ясно, що констатуючи, як довголітні терпіння й фізичні муки в останній час зломали волю й духові сили В. Липинського, затемнили його духові очі настільки, що він став заперечувати те, чому присягнув був разом з нами служити до кінця свого життя, — то цим виясняємо лиш собі і іншим трагізм слабости душі людської, а зовсім не кидаємо каменем на пам'ять покійника, якого серце так гаряче любило те діло, якому ми служимо...

А коли ми вдумаємося в образи, дані нам Святим Письмом: один з найблизчих учеників Христа, Бога Всезнаючого, — зрадник,

один з запеклих ворогів Його — найвірніший, найактивніший організатор Церкви Христової,

то чейже ясно, що Святе Письмо зберегло нам в науку ці страшні свідощтва слабости духа людського, щоби ми про них пам'ятали, щоби ми знали, як мусимо бути обережними в наших людських громадських справах.

Тому не сміємо ми, не сміє наше громадянство в цілому покладатися на запевнення тих, що занадто голосно на всіх пресових роздорожках вигукують тепер своє:

„Господи, Господи!“

Святе Письмо учить, що для здвигнення доброї організації надаються не так ті, що „все найкраще знають“ та красно промовляти уміють, як оті Савли, які до піднятої нами справедливої жертвенної ідеалістичної справи доти ставляться явно вороже, аж поки серцем правоти нашої не відчують; які уміють однаково гаряче ненавидити й любити.

Зуміємо ми наших Савлів повернути у Павлів — стане рух наш на твердий ґрунт, будемо ми в силі воскресити нашу державність, підняти нашу Батьківщину з пороху, в який втопали її наші-ж власні руйніки.

Не даремно-ж Святе Письмо твердить нам, що для Бога є більшою радістю навернене одного грішника, ніж 99 праведників.

Лиш по ділах, по ділах, а не словах наших пізнає нас громадянство наше.

Отже ще і ще раз :

Діло, яке ми розпочали на вигнанні разом з покійним В. Липинським робити, не завершене, воно знаходиться все ще в самих початках своїх.

Поле для праці — величезне, а робітників, придатних для неї — мало.

І все-ж ми, разом з покійним В. Липинським кличемо до праці не „всіх, всіх, всіх“..., а лиш тих, хто має щире серце, гарячу віру й сильну волю, хто визнає авторитет Дідичного Гетьмана, хто готов нести особисті жертви й по лицарськи до загину служити Гетьманові.

Без карної здисциплінованої організації, об'єднаної принципами, сформульованими покійним В. Липинським, не добемося ми Суверенної Міцної й Великої Української Держави.

Так ми віримо, згідно вірі цій поведимося, працюємо і певні, що всі жертвенні сини Землі нашої, у кого в грудях беться гаряче серце, хто вірою нашою перейметься, стануть в наші ряди, під Гетьманський стяг.

Коли тепер, по смерті В. Липинського ріжні так вдатно ним за життя змальовані журналістичні й політичні скунси пі-

діймають свої „українські та громадські голоси“ й покликаючись на продиктовані страшною хоробою останні непочитальні виступи покійного, проливають свої сльози над свіжою могилою з тим, щоби за одним заходом далі по хамські паскудити все те, чому учив поклонятися покійник, що уважав найвищими громадськими чеснотами, — то чей же ясно, як близько стоять оці останні поцілунки оцих нових „учеників“ його до поцілунку в саду Гетсиманським...

Сконстатувавши цей факт, — не спиняємося над ним...

Але і в таборі наших ворогів теж не без „добрих людей“, людей чемних, освічених, ідейних. Їх не можемо збути мовчанкою.

На жаль люде ці, як виявляється з їх писань, стали такими безнадійними „книжниками“, що вони не всилі зрозуміти того, що гетьманський рух це не теорія, „теорія В. Липинського“, яку вони може й дійсно студіювали, а що є це найздоровіший відрух нашого народнього життя, вираз глибоких підсвідомих, ірраціональних хотінь і стремлінь нашого народу, який нікому не удасться спинити ні найпоступовищими фразами ні найзабобонніщими нашіптуваннями.

В їхнім матеріялістично-демократичнім фетишизмі думають вони, що ми, поховавши В. Липинського, сховаємо і „його теорію“ і вони знов залишаться безконкурентними „представниками“ українського краму на всесвітній політичній біржі.

І тому вони, як певні себе „єдині представники волі українського народу“ дуже науково, дуже „об'єктивно“ справляють у своєму „Тризубі“ тризну над подоланим смертю противником.

В ч. 25-м читаємо:

помер „палкий і пристрастний ідеолог і апологет в и т в о р е н о ї н и м ш т у ч н о ї (підкреслене моє. О. Ск.) концепції..

Це пише не хто инший, як сам пан премер, не якоїсь там штучної, а страх якої „реальної“ УНР!

Але пан премер об'єктивним ствердженням смерти автора „штучної концепції“ не задовольнився; він радісно трубить до відома „всіх, всіх, всіх“:

що покійний „своїми передсмертними виступами в пресі розхитав й перекреслив сам те, що творив і чому служив“.

Ах, як би то добре було для „реальної“ УНР, коли б оті „штучні“ державницькі концепції хоч би покійник, хоч би хто инший таки перекреслив та розхитав...

Не треба було б тоді поступовим пп. професорам з під стягу УНР витягати з їх потаємних шухлядок тих їх „наукових розвідок“, якими вони ще перед десятьма роками так цілковито розбили „штучні теорії“ покійника, об'єктивно й непреложно довели те, що так аподиктично зрадив нам тепер пан премер; не знайшли, бачте, лиш часу надрукувати, і нас, невчену братію, просвітити.

А поки ці „поступові істини“ українському громадянству ще не знайомі, то нехай бодай ті, що „штучних концепцій“ покійника ще не читали, згори знають, що й нема що читати. він бо мовляв сам їх „перекреслив та розхитав!“

Занадто примітивно, пане премере!

От Ваш міністр справ закордонних в ч. 26-м береться до справи значно спритніше, в дипломатичних рукавичках.

Він признається отверто, що умер противник, з яким панове з УНР не уміли собі ради дати за його життя й, окрилений надією, що з мертвими буде легше, не скупиться на хвалебні епітети для покійника:

„Серед політичних теоретиків реакції Липинський є дуже цікавою, одною з найяскравіших постатів (у світовому масштабі, як бачите! О. Ск.)... Але по за цим утопістом реакції, (підкресленне мое. О. Ск.) і теоретиком трудової монархії, навіть поза істориком Хмельниччини завжди буде виглядати постать великого патріота, постать нашого Іеремії, постать, що всі нерви й сили, всю душу свою присвятила відродженню української нації й держави“.

Не лиш в інтересах гетьманського руху, а в інтересах розвитку української державницької думки взагалі, мусимо ми проаналізувати, яка реальна дійсність криється за твердженнями: „утопіст реакції“ та автор „штучної концепції“,

а яка — за „поступовим демократизмом“ „реальної УНР“.

Утопія — річ загально відома: нездійснима в реальному житті вигадка; отже — „грушки на вербі“, щось таке, про що од нічого робити помріяти собі вільно, але з чим в реальній міжнародній політиці виступати не годиться; це ясно.

А реакція?

Реакція — це зовсім реальна спроба зберегати явище (напр. УНР), яке себе в житті не виправдало, явище, яке те життя „розхитало, перекреслило“ й перекинуло до гори ногами, або

спроба повернути таку форму правління (теж УНР), над якою життя народу перейшло до порядку денного.

Ми розуміємо, що учасникам і проводирям уенерівського політичного фіаско дуже трудно й боляче признатися до такого скандалу, й ті слабодухи з них, які не мають сили глянути дійсності у вічі, так і до кінця життя будуть все твердити, що, мовляв, народ їх геніяльних плянів не зрозумів; але він їх напевне ще зрозуміє і признає таки їх, бо-ж вони, бігме, „такі поступові, такі поступові, та такі народолюбні, що народ“... і так в безконечність...

Таким затурканим демократичною фразеологією, засліпленим самозакоханням — годі допомогти.

Та річ не в цих „сліпих поводитирах сліпих“, а в людях живих, здібних до творчої праці.

Що-ж таке є отой „поступ“ в дійсности?

В політичному розумінні поступом є перехід од передавненої чи пережитої, не відповідаючої потребам дня, інтересам нації в її цілому, форми правління до форми більш удосконаленої, більш пристосованої до сучасних потреб нації, форми, яка забезпечує певніший, швидчий і кращий дальший розвиток її.

УНР-вці нам є радістю зауважують: отже бачите, ви самі признаєте, що це є поступ, тоб-то, що ми, всесвітні демократи, маємо рацію, коли замість давно пережитого гетьманства хочемо встановити на Україні наймодернішу, найпоступовішу народню республіку, демократичнішу й вільнішу од всіх республік в світі...

Не кваптеся, панове!

Власне оте, що ви хочете, а що ми хочемо і слід нам можливо об'єктивно проаналізувати.

Почнемо з історичного джерела, з якого виводите Ви Ваше право на титул дійсних реальних поступовців.

Ви є ті, хто запевняє, що черпаєте право Ваше з виявлення суверенної політичної волі українського народу чи то в Центральній Раді, чи у виборах до московських установчих зборів.

В тих голосуваннях, ми, гетьманці, участі не брали.

Ви до виборів стали з Вашими двадцятьдвома радикально-демократично-соціалістично-федералістичними програмами і твердите, що наш український народ „суверенну“ свою волю в тих голосуваннях виявив, а оскільки й не голосував, то напевно подав би був свій голос не за кого иншого, а лиш за УНР, бо-ж

УНР є „народня“ республіка, що означає, що суверенний народ сам собою править. Отже народ не може не хотіти Вас, бо Ви-ж правите не в чіїх інших, а лиш в його, народа, інтересах, що Ви вже Вашими двадцятьдвома програмами найяскравіше йому довели, оддавши в тих програмах, як того „сам народ“ „не вище фершала“ хотів: неприналежні Вам землі, все що на землі і під землею, у воді і під водою.

Все це ми знаємо, але, панове, не є це ніякий доказ, коли Ви Ваші бажання й сподівання вважаєте дійсністю.

Бо коли би Ваші бажання були реальною дійсністю, коли би те, що Ви твердите було не уроеною, ще гірше, — не списаною з чужих шитків, змалпованою, до нашого життя не придатною й тому порожньою фразеологією, без всякого реального змісту, коли би все те було дійсною суверенною волею українського народу, то були би Ви і по нині з народом, на Україні.

Лиш по ділах, по фактах, панове, а не по словах і запевненнях, можна пізнати дійсну вартість тої чи іншої політичної теорії.

А факти?

Чому Ви, „обранці суверенного народу українського“, Ви, які хвалитеся, що „зорганізували весь український народ на повстання проти Влади Гетьмана Всієї України, а не хвалитеся, що крім „цілого українського народу“ мали Ви в тім повстанні ще й поступовішого від Вас, найпоступовішого од всіх у світі союзника — московський більшовизм, чому Ви після отої славної перемоги над „ворогом народу“ сидите ось вже тринадцятий рік на еміграції, а через Вас і ми, гетьманці?

Щось тут з Вашими 22-ма найпоступовішими, найдемократичнішими програмами, які Ви [посписували і з французських „прав громадянина“ і з „ерфуртської програми“ і у москалів-общинників з їх анархічною есерівщиною і з усіх усюдів все „найпоступовіше“...], щось тут, панове, як кажуть в Галичині, не штимує!

Придивімся, як той „поступ“ виглядав.

Ви не задовольнилися „чотирьоххвосткою“, Ви взяли й собі „пятихвостку“, бо це-ж було найпоступовішим в цілому світі; це значило, що вибори мали бути не лиш безпосередні, рівні і т. д., а ще й пропорціональні...

Воно справді, — пропорціональні вибори найбільш точно можуть віддати різні політичні погляди населення, але з одним

маленьким „але“: коли те населення не лиш все без винятку грамотне, але політично досконало виховане і ті вироблені політичні погляди має ..

На Україні-ж мав виявити свою політичну волю мало не на 75% неграмотний ще наш селянин; він мав свідомо одкинути 21 програму та подати голос за двадцять другу, яка „відповідала його інтересам“...

Як що і нині є ще поміж панамі з УНР такі, які по щирости не розуміють, в якій наївно дурній політичній оперетці брали вони участь в 1917/18 роках з оцим пропорціональним волевиявленням „суверенного народу“, то нехай вони бодай на самоті самі собі дадуть відповідь, чи було серед 40.000.000 населення України бодай сорок чоловіка, які дійсно могли розяснити політично недосвідченій людині, яка сутня ріжниця була між тими 22 програмами?

Я певен, що і стільки їх не було!

Є це поступ, чи є це абсурд, утопія?

Утопією, політичним абсурдом є іти до людей неграмотних з 22-ма лістами „політичних партій“, більшість з яких неіснувала ще й року, а всі вони без винятку були зовсім чужими народним масам гуртами здеклясованої спантеличеної інтелігенції...

Утопією, політичним абсурдом було сподіватися, що народ, держаний віками в політичному рабстві, який не знає, що таке держава, нація, політика, що селянські маси цього народу могли щось розумне цим абсурдним способом вирішити, щоби вони, навпаки, не попалися на гачок найнахабніщої, найбільш безглуздої й бруталної спочатку есерівської, а відтак більшовицької демагогії.

Отже, як теоретичні підвалини Вашої політичної практики, так і реальні наслідки тої практики доводять з очевидністю, ясною для кожного незасліпленого, що були Ви в 1917-18 роках безнадійними утопістами і у Вашій нинішній фразеології такими й залишаєтеся; дійсних реальних вимог життя й справжніх інтересів народу, як тоді не бачили, так і не бачите, як не розуміли, так і не розумієте!

Утопією, панове, безнадійною утопією й дуренням голови собі і иншим є на „демократичнім волевиявленні народу в 1917 році“ в тих формах і в тих умовах, в яких те „волевиявлення“ відбувалося, обрунтовувати право Ваше на представництво народу, його волі, його інтересів!

Проте, шановні Панове з УНР., ми, гетьманці, визнаємо право за кожним, отже й за Вами, проповідувати й очевидні дурниці; але все-ж ми думаємо, що вільно це робити порядним людям лиш доти, доки вони настільки наївні, що самі в ті дурниці вірять.

Вільно, наприклад, було п. Андрієві Левицькому перед тридцятьма роками, коли я проходив вимаганий ним стаж для вступу в Київську Студентську Громаду, в якій він тоді головував, вірити й проповідувати, що демократичні засади є для нашої нації єдиноспасенними. Вільно було мені, тоді недосвідченому в політичному житті молодикові, бачити в цих тезах альфу й омегу політичної мудрости цілого людства.

За ці наші такі наївні, такі ідеалістичні гріхи молодости ми з п. Головним Отаманом червоніти не маємо причини.

Сказано: молоде — дурне!

Але з того часу пройшло, слава Тобі Господи, цілих тридцять років, та ще яких років: з світовою війною, з руїною таких політичних велетнів, як імперія Російська, імперія Німецька, з розпадом Австрії, з комуністичним експериментом на обшарі $\frac{1}{6}$ частини земної кулі, нарешті з повстанням і упадком Української Держави...

Але полишім на боці ті велитенські світові катаклізми, які, як явища надзвичайні, повинні бути окремо розглянені.

Спинимось на останнім політично малоактивнім десятиліттю, коли і сам пан Головний Отаман і міністри його перебувають в політичних центрах демократичної Європи і мають змогу добре придивитися до того, як демократичні ідеали виявляються в житті в таких квітчастих формах, як „пацифікація Галичини“, як „санкція Рурської області“ негро-французськими провозвістниками демократичних ідеалів і безконечнім ряді інших дрібніших подібних подій.

А 14 пунктів Вільсона, цього знаменитого провозвістника реалізації засад всесвітнього демократизму! Мир „без анексій і контрибуцій“! На підставі версальських і інших трактатів, користає-ж бо і українська нація „правом самоозначення“, хоч-би й „до одділення“, „правом“, яке „забезпечила“ нам Ваша все-світня демократія!...

Отже річ не в тім, що ми постаріли і тому втратили наші молодечі ідеали. Ні, панове, річ в самих тих ідеалах, в тому, як вони виглядають в житті, коли тим життям кермують проповідники їх.

І тому, що п. Головний Отаман з своїми міністрами вже цілий десяток літ тиняються по передпокоях демократичних можновладців і знають їх досконало, не можу я вже вірити в те, що вони зберегли й по нинішній день колись спільну з моєю юнацьку віру в правду та здійснимість демократичної рівності, братерства й пацифізму...

Ніяк мені не укладається в голові, щоби п. Андрій Левицький, п. Вячеслав Прокопович чи п. Олександр Шульгин зі всім їх „народнім демократизмом“, могли відстоювати основну тезу політичного демократизму, що в основних державних справах голос Стецька Дурня, свинопаса з села Осячого, зовсім і абсолютно рівновартний голосові п. Головного Отамана чи його міністрів...

Тому, що я в це не можу повірити, не ображуся зовсім, коли Ви мене, який оцей ідиотизм основної тези демократизму, як такий викриває, будете називати відступником, зрадником і реакціонером, а вважатиму це Вашою звичайною „політикою“.

Ціла бо наша інтелігенція, не дивлячись на спантеличення її демократичними ідеями, все-ж на стільки близька ще до основної верстви нашого народу, селянства, що й Ви знаєте різницю між селянином статочним, працьовитим господарем — багатим чи бідним, це не грає ролі — і типом ледачого злодійкуватого нероби-пнячки, з яких наwerbували собі більшовики отих лютих потурнаків в „комбеди“. Це-ж цей „найдемократичніший шар українського народу“, організований більшовицькою наволоччю в „комбедах“ помагає Сталінам тепер до решти руйнувати Україну, це-ж на його іудиній совісті лежать нечислимі жертви українців, людей працьовитих, чесних, достойних...

Й говорити в наявності цих трагічних фактів далі про рівність і рівноправність катів і катованих, як то робили ми за нашої молодости, не знаючи життя, вірили... Ні, панове!..

Навпаки, я переконаний в тому, що й Ви, панове, з цими молодечими нісенітницями дали собі вже давно раду, що й Ви несогірше бачите абсурдність як основної тези політичного демократизму, так і похабну практику жерців цієї ідеї, що держать керму правління тут чи там у своїх руках і дуже добре здаєте собі справу з того, що „пропорціональний“ демократизм в 1917 році був не виявленням, а лиш фальшуванням дійсної волі українського народу. Певен я, що Ви зовсім вже закинули думку повертати на Україну на підставі „пропорціо-

нальної п'ятихвостки“, чи клича „геть з війною, хай живе вічний братерський мир з усіма, усіма, усіма“, а навпаки...

Сяк, чи так. Залишаю дипломатично на Вашій совісті, панове, те, у що вірите, а що Ви другим проповідуете — обходить це не нас, гетьманців, а Ваших однодумців.

Що обходить мене, як і Вас, це політика практична, політика біжучого дня.

Ми, гетьманці, охоче признаємо, що Ваш „Тризуб“ держався супроти нашого руху досі більш прилично, ніж, скажем, „репрезентативне“ Діло“. Згідно з цим не писали і ми про владу Вашої „Республіки“, не обвинувачували Вас, паціфістів по духу Вашому, в тому, що Ви стали на практиці на такий безпардонний шлях імперіялізму, що перенесли територію (як встановлено наукою — основну складову частину поняття Держави, в данім випадку УНР) — на простори од Варшави аж до Парижу, простори, про які нам, гетьманцям, ніколи і не снилося, що Ви, „народня влада“ „Народньої Української Республіки“ не показуєте й носа на території на схід од Варшави, де українського народу трохи більше є, ніж в Парижі, Празі й Варшаві й т. д. і т. д.

Ми готові і далі про все це мовчати, бо нашим обов'язком вважаємо не полемізувати з Вами і Вам подібними, а організувати наші сили, бо знаємо, що „полеміка“, якою ми можемо змусити більшовиків з їх мільоновою армією та й Ваших демократичних приятелів з їх кількасоттисячними арміями признати нам рацію — не сміє бути полемикою словесною, а коли хоче бути успішною, то мусить стати твердою, як криця, незломною організацією жертвених людей, спочатку ідейною, а відтак і фізично-збройною, яка б могла, була в силі брутальну й захланну волю як колективізаторів, так і паціфікаторів зломити й відкинути їх з їх окупантських позицій у Харькові, Києві, Львові у їх етнографічні межі.

Це є наше завдання, над цим ми працюємо і тому так мало нас цікавить Ваша „висока політика“. І тому радо залишимо Вас у спокою, як доси; але просимо і Вас повернути до пристойного тону супроти нас; мусимо Вас про це просити, бо поруч з Вашими міністрами, які святкують свою „перемогу“ над нами у стилі науковому, приличному, в цитованому вже числі 26-м „Тризубу“ випускаєте Ви якусь шатію, що криється за прибраним призвищем „К. Харитон“ з зовсім непристойною й дурною брехнею:

„... Гетьман Скоропадський зі своїми карними відділами тяжко записався в пам'яті народній і зрадив і саму ідею незалежної України“.

Не личить, панове, Вам, патентованим федералістам таке виписувати! Та-ж Ви добре знаєте, що карні відділи завелися на Україні не за Гетьманства, а за Центральної Ради, яка не уміючи завести хоч сякий такий лад на Українській Землі, уможливила й викликала їх до життя і що Гетьманський Уряд Української Держави, перейнявши цю немилу спадщину од демократичної Центральної Ради мав чимало клопоту поки настільки привернув лад в занархізованій Вашою демагогією країні, що зміг нарешті винищити й ті самозванні карні відділи...

Не воюйте-ж, панове, такою дурною брехнею. Не забувайте, що й читачі „Тризубу“ теж багато де чого бачили вже на власні очі і дещо розуміють з Вашої демократичної політики.

Але перейдім од „реальної УНР“ до нашої гетьманської „реакційної“, „штучної концепції“.

В. Липинський сформулював у виразних, всім логічно ясних і зрозумілих незбитих сентенціях те ірраціональне, що лежало ніким у свій час не сформульоване, не усвідомлене, ніким на цілій Україні, не виключаючи й покійного, не висловлене, не зясоване. інстинктивний відрух душі українського народу, одзвук призабутої, ворогами приспаної нашої історичної традиції —

чин Гетьмана Павла Скоропадського
з дня 29 квітня Р. Б. дев'ятьнайсотвісімнадцятого.

Легко, панове, було списати „права людини й громадянина“, або „ерфуртську програму“ у 1917—18 роках; для того не треба було навіть ні французької, ні німецької мови знати; все це було нашими демократичними учителями з півночі перекладене на зрозумілу всім тим, хто на наддніпрянській Україні дійсно умів читати, московську мову...

І Ви переклали й списали Ваших 22 федералістично-демократично-соціалістичних програмі, по яких і галасували спантеличені люде по цілій Українській Землі.

Покійний В. Липинський не списував.

Він чуйним духовим ухом підслухував пульс народнього життя, він не розумом, а цілою душею, цілою істотою своєю відчувив приспані образи минулого, злив в одно органічне ціле

те, що було колись, з тим, що є зараз на Українській Землі, і тим дав нашим людям змогу зрозуміти, що саме маємо ми робити для дальшого органічного розвитку нашого народу замість того, щоби прищеплювати йому чуже для нього непридатне по знаменитих інтернаціонально-демократичних рецептах.

В. Липинський сконстатував, що:

„З попередньої нашої історії одна лише доба може рівнятися по своїй українотворчій силі з добою Гетьманства 1918 р. Це — останні роки панування Великого Богдана. В свідомості своїй і своїх помічників він перестав вже тоді бути лише козацьким Батьком. Він хоче Королівства Руського .. І тому падає він, горем убитий, на вість про бунт козацький. Валиться наче дуб од грому старий Гетьман, коли по десяти літах надлюдської праці ясно бачить, як Хам український не розуміє і по віках не зрозуміє, що таке Законність, Маєстатичність і Загальність — що таке вірність і шляхетність в будові нової Держави, в творенню Української Влади.

Повстання Пушкаря завалило українотворче діло Богдана Хмельницького. Повстання отаманів під фірмою „Петлюра-Винниченко“ завалило українотворче діло Гетьманства 1918 року.

І як в першій так і в другій випадку — так вчора як і від віків — переможці, обдерши Україну з Законности, Маєстатичности, з Загальности, перерізали зараз же на другий день самі себе і щезли в рабстві“.

Констатуючи це був В. Липинський не „утопистом реакції“, а тверезим реалістом, справжнім політиком.

Гетьманство в Р. Б. 1918 відродилося для всіх несподівано, наперекір 22-м, а коли долучити й хліборобів-демократів, то й всім 23-м політичним програмам наших політичних мудрагелів, дійсно, як у казці, як фенікс з попелу демократичної фразеології.

Але од віку так було на землі, що ідеї книжні, мертві, дожиття нашого непридатні, держать міцно в заkostenілих пазурах своїх книжників. І Ви, наші українські книжники, не відчули життєвої Правди, яка перейшла до порядку денного по над Ваші книжні мертві схеми, Ви зняли руку проти виявленої так спонтанно народом нашим Нашої Правди...

І, як скрізь і завжди, щоби виправдати заподіяний Вами злочин — зруйнування що-й-но сконсолідованої Української Держави, — щоби заспокоїти власну совість, стали Ви голосно кри-

чати про „московського генерала“, хоч кожен з Вас добре знав, що маєте перед собою нащадка нашого Роду Гетьманського, кричати про федералізм, про зраду, про карні відділи...

Духове чудо,—відновлення нашої історичної традиції,—оплюгавили наші „оборонці нашої національності“, представляючи його як якусь чужу московську вигадку, ворожу нашому народові.

Сліпці!

Мало того, що вони стягнули з маєстатичного педесталу цей ірраціональний вияв волі українського народу, це чудо; вони ще натягнули на нього свої брудні матеріялістичні шати; чин Гетьмана мав бути виплодом або еґоїстичних поміщицьких інтересів, або захланности „московського генерала“ і т. п...

Цинік, звичайно, може все і рідну матір, висміяти, оплюгавити; все звульгаризувати!

Кожен бо міряє іншого своєю власною міркою.

Виховані, чи, точніше, спантеличені московським нигілізмом, зодягненим у модерні шати „науково-соціялістичного“ матеріялістичного монізму не могли вони відчутти величезної історичної ваги моменту і, люті від заздрости, не знайшли в собі сили духа, щоби скоритися перед Маєстатом відновленої Гетьманської Влади.

Вони, спантеличені „поступовою“ фразеологією, забули, одкинули, як незгідне з їх матеріялістичною наукою слово Боже: „Не о единомъ хлѣбѣ живѣ будетъ челоувѣкъ“.

В. Липинський одкинув матеріялістичну наукову дурійку, як самооблуду людини-пігмея, у якого в голові дійсно „запаморочилося од успіхів“ сучасної техніки. Поступовий „науковий“ матеріялістичний монізм, який „обґрунтовує“ безбожництво, нищить основи християнської моралі, зводить людину на ступінь заздрої еґоїстичної злої малпи, не е, не може бути правдою. І той, хто повірить в цю фальшиву науку, як наші „політики“, не в стані ніколи нічого доброго, путнього зробити.

Негація Божого Джерела в людині є негацією Правди.

В. Липинський взяв людину в її цілому: в її фізіологічних і в її духових проявах; бо лиш у синтезі земного й небесного є ціла, достойна цієї назви людина.

І тому, що В. Липинський, ідеаліст, так бачив і так брав людину й суспільство, потрафив він викрити правду, дійсно реалістично висвітлити нам історичну глибину, непереходове значіння чину Гетьмана Павла Скоропадського, чину, яким Гетьман

Усієї України перекреслив егоїстичну метушню наших демократичних „політиків“ і відновив право Роду Свого на стіл Київський.

Це вияснення внутрішньої справжньої суті того, що сталося 19 квітня Р. Б. девятнадцятьохвісімнадцятого на Україні, є безсмертною заслугою покійника; це вияснення дало йому змогу правильно накреслити і шляхи дальшого розвитку українського народу.

І тому ми так певні, що коли ми в покорі, визнаючи науку і авторитет Церкви Христової, приложимо всі наши зусилля для того, щоби зорганізувати продукуючі класи не для зажертої боротьби їх один проти другого, „за шмат гнилої ковбаси“ (= демократичний матеріалізм), а для звеличення й зміцнення спільної Батьківщини нашої (= Трудова Монархія), ми промостимо Великій Українській Нації шлях до того, щоби вона з нікчемної парії між іншими націями стала нарешті Великою Українською Державою.

Лиш під нашим стягом може це статися.

Т а к учив покійний.

І ця його наука обґрунтована міцніше, ніж матеріалістичний демократизм!

І ми, гетьманці-монархісти ознаймуємо, що як за життя покійного, так і по його смерті високо нестимемо з самопосвятою прапор Трудової Монархії, працюватимемо, оскільки нам сили наші дозволять над тим, щоби наші ідеали здійснити в житті.

Тому вшануємо ми пам'ять покійника найкраще не пустими, так часто облудними славословіями, а тим, що повторимо тут самим покійником для нашого Бюлетеня устилізований заклик:

За Гетьмана і Гетьманський Рід —

за одну для всіх і вищу од всіх законну, маєстатичну і загальну
Державну Українську Владу,

За всю Землю Українську —

за спільну всім місцевім „уділам“, „вірам“, „партіям“ і „народам“
Батьківщину!

За ціле громадянство українське

і за основи його буття як державної нації —
за Церкву!

За єдність семі-родини, співпрацю класів,

за

Армію!

Целендорф, у липні Р. Б. 1931.

